

POULATCH #25

Ενημερωτικό Δελτίο της Λετριστικής Διεθνούς Μηνιαίο

26 Ιανουαρίου 1956

Στο βεστιάριο

Το “Στούντιο-Παρνασσός”, διάσημο για τις συνεχώς διθυραμβικές αφίσες που επενδύουν την αδιάλειπτη εβδομαδιαία αναδρομή του σε κάθε ταινία τρίτης κατηγορίας που γυρίστηκε ποτέ, αποτόλμησε αυτόν τον μήνα να παρουσιάσει κάτι ακυκλοφόρητο. Ήταν δυστυχώς το *Πουάντ Κουρτ*. Πρόκειται για μια σειρά φωτογραφιών που εμπίπτουν στην πιο ξεπερασμένη αισθητική των καρτ-ποστάλ και είναι αφιερωμένες άλλοτε σε ένα ψαροχώρι και άλλοτε στους περιπάτους ενός ζευγαριού διανοομένων – με τις σκηνές για το πρώτο θέμα να οδηγούν σε έναν διάλογο τόσο ψεύτικο και τόσο ανόητο που μοιάζει μέσω επιτήδειων και φυσικών αντιθέσεων με τις ταινίες του Πανιόλ· ενώ οι σκηνές που είναι αφιερωμένες στους διανοούμενους αποτελούν το πρόσχημα μιας ακραία κοινότοπης φλυαρίας.

Δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι υπάρχουν άνθρωποι – πολλοί εκ των οποίων πρεσβεύουν την κουλτούρα του κινηματογράφου – που αποδέχονται μια κενότητα η οποία δεν προσπαθεί καν να κρυφτεί (όπως, ας πούμε, η ανυπόστατη διαλεκτική του Μερλώ-Ποντύ) αλλά ομολογείται και τονίζεται με αφέλεια. Ωστόσο, οι διάφορες κριτικές που δημοσιεύονται απ’ όλες τις μεριές γι’ αυτό το ασήμαντο θέμα δημιουργούν ένα σχεδόν πλήρες πανόραμα ανοησιών που δεσπόζουν αυτή τη στιγμή στο παιχνίδι των ιδεών. Απαιτούν τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

1. Δεν είναι αλήθεια, όπως υποστηρίζει η κομμουνιστική κριτική, ότι μια ταινία είναι καλή εφόσον μιλάει για τους εργάτες και κακή όταν δείχνει διανοούμενους “του πιο επικίνδунου είδους”. Αυτό το εργατίστικο πνεύμα, που χειροκροτάει μόλις βλέπει ένα κασκέτο στην οθόνη, συντάσσεται με μια πλευρά της αστικής ευαισθησίας για “το πνεύμα του λαού του Παρισιού” ή “τον γνώριμο εργάτη, γκρινιάρη αλλά έντιμο”, με προεκτάσεις για το κόκκινο κρασί και το μπαλ-μουζέτ (τίποτα από αυτά δεν λείπει άλλωστε από το *Πουάντ Κουρτ*). Ας πούμε ότι στην καλύτερη περίπτωση μια ταινία ειδικά αφιερωμένη στη ζωγραφική μιας εργατικής περιοχής δεν μπορεί να έχει καμία αξία, μέσω του λόγου της, παρά μόνο αν καταγγέλλει συνειδητά και με συνέπεια τις ευθύνες της κατάστασης που μας δείχνει (π.χ. η *Ωμπερβιγιέ των Πρεβέρ και Λοτάρ*). Στο *Πουάντ Κουρτ*, είναι φανερό ότι οι ψαράδες έχουν τον ρόλο των απλών και αγαθών αγρίων, ευτυχημένοι στην υγιή ζωή της φύσης, σε αντίθεση με το ζευγάρι των αστών που “εκπλήσσεται”. Στην πραγματικότητα, αυτή η αντίθεση όχι μόνο δεν ικανοποιεί τους κομμουνιστές αλλά εντάσσεται ακριβώς στο πουζαντιστικό πνεύμα.

2. Το πρόβλημα δεν είναι σε καμία περίπτωση να μάθουμε αν μια ταινία πρέπει ή δεν πρέπει να αποδίδει στους χαρακτήρες της “λογοτεχνικά” λόγια. Αυτό που πρέπει να παραδεχτούμε είναι ότι όσο το λογοτεχνικό επίπεδο δεν θα ξεπερνάει αυτόν τον χυλό των ροζ μυθιστορημάτων, αυτήν την παρωδία των χαμένων ιδανικών των νέων που τα παράτησαν στο δεύτερο μέρος του μπακαλορεά για να λανσάρουν την πώληση δίσκων, θα είναι καταγέλαστο.

Εξάλλου, προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η λογοτεχνία, με τις αστρικές αποστάσεις που περιλαμβάνει μεταξύ του Προυστ και του Λουί Πάουελς, εξετάζεται σαν μια αδιαίρετη ενότητα όταν θέλουν με αυτή να λεηλατήσουν τον κινηματογράφο. Επειδή κανένας δεν θα ήθελε να μιλάει όπως αποτολμάται στο *Πουάντ Κουρτ*, ορισμένοι φαίνεται να συμπεραίνουν ότι είναι συνηθισμένο να διαβάσει ή να γράφει κανείς με αυτόν τον τρόπο. Πρέπει λοιπόν να υπενθυμίσουμε αυτήν τη στοιχειώδη αλήθεια, ότι οι διάλογοι του *Πουάντ Κουρτ* δεν είναι καν λογοτεχνικοί. Πολύ κατώτεροι από την πιο χαμηλής ποιότητας λογοτεχνία, αποσκοπούν σε αυτήν όπως ο Σαρτρ αποσκοπεί να φτάσει μια μέρα στο επίπεδο της πολιτικής σκέψης.

3. Καθώς οι μοναδικές αρκετά ισχυρές ενστάσεις κατά του *Πουάντ Κουρτ* προήλθαν από τους λάτρεις του Αστούκ, θα πρέπει να τονίσουμε ότι δεν πρόκειται εδώ παρά για ένα καβγαδάκι μεταξύ δύο επιχειρήσεων της ίδιας τάξης, που είναι και οι δύο εξίσου κατάπτυστες. Ο Αστούκ δεν είχε μεγαλύτερη επιτυχία στη χρήση της λογοτεχνίας, παρά τον υποκινούμενο ενθουσιασμό μιας καθιερωμένης φατρίας στις εφημερίδες (ένας κριτικός έφτασε μέχρι το σημείο να αναφέρει μια συζήτηση γύρω από τη μεταφυσική, επειδή η ηρωίδα ρωτάει με το πιο βλακώδες ύφος τον δανδή που την φλερτάρει “αν πιστεύει στην κόλαση”). Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Αστούκ γνωρίζει καλά τα σημαντικά έργα του κινηματογράφου, ενώ η φωτογράφος Ανιές Βαρντά, δημιουργός του *Πουάντ Κουρτ*, δεν γνωρίζει τίποτα και, όπως φαίνεται, δεν το κρύβει. Οι *Κακές Συναναστροφές* απέφυγαν έτσι αυτόν τον επιτηδευμένο ερασιτεχνισμό, αλλά για να ριχτούν στην κενή και ακαδημαϊκή δεξιότητα. Επιπλέον, το θέμα που αναδεικνύουν οι *Κακές Συναναστροφές* – η φιλοδοξία – έδωσε την ευκαιρία στον Αστούκ να διαδώσει ασυνείδητα μια τέτοια κοινωνική ανεντιμότητα ώστε η παντού αναγνωρίσιμη βλακεία στο έργο του, μια βλακεία καταγέλαστη, έφτασε σε διάφορα σημεία στην καθαρή μαλακία, που είναι ακόμα πιο εξοργιστική.

4. Το *Πουάντ-Κουρτ* δεν έχει καμία συνεισφορά στον κινηματογράφο, έστω και αν η Ανιές Βαρντά ανακάλυψε εκ νέου μερικά εφέ που ή άγνοιά της την έκανε να τα περάσει για καινούρια. Οι συνδέσεις των εικόνων που χρησιμοποιεί με τις πιο δύσπεπτες συμβολικές προθέσεις δεν υπάγονται απλώς, όπως έχει ειπωθεί, στη θεωρία του Αϊζενστάιν για το μοντάζ των έλξεων αλλά αποτελούν επίσης τη βάση της κινηματογραφικής γλώσσας των ανοιχτά εμπορικών ταινιών.

5. Το γεγονός ότι η ταινία γυρίστηκε μέσα σε δύο μήνες (ο χρόνος δεν έχει καμία σημασία για την υπόθεση) ή ότι το κόστος της ήταν μόνο δέκα εκατομμύρια (που είναι και πάλι

πάρα πολλά), αυτά είναι τα επιχειρήματα που προβάλλονται και δεν μπορούν να συγκινήσουν παρά μόνο ορισμένους ερασιτέχνες των ειδικών επιδόσεων όπως ο Μ. Ζιλιάρ. Απομένει να μάθουμε τελικά αν κάτι συνέβη, σε εφτά ή εικοσιεφτά χρόνια, με δέκα ή σαράντα εκατομμύρια, με τα πόδια ή με το αυτοκίνητο.

6. Τέλος, η παρουσία και η στάση του εμπνευστή του “Στούντιο-Παρνασσός” είναι αξιοσημείωτες. Η βλακεία που επιδεινώνεται από την αυτοπεποίθηση του συγκεκριμένου προσώπου, και οι ασυμβίβαστες ανοησίες του που προσκρούουν στη λογική ενός μεθυσμένου εμπόρου χαλιών, συνιστούν μια απαράδεκτη προσβολή για καθετί που μπορεί να σκέφτεται κανείς – ακόμα και αν είναι πολύ άσχημο – για τον κινηματογράφο. Είναι καιρός να καταγγελθεί αυτό το άτομο, να εκδιωχθεί από τις “πνευματικές ελίτ” του Παρισιού και να ενθαρρυνθεί η νεολαία να εξασκήσει τη ρητορική της δράση εκφράζοντάς του, κάθε βράδυ, την αντίφαση – χωρίς να στερηθεί της ευκαιρίας να ασκήσει βία· ή να τον φτύσει, εφόσον συντρέχει λόγος.

Καλά λόγια που χρησιμεύουν για την υπεράσπιση και τη συνοπτική παρουσίαση της Λετριστικής Διεθνούς

Επειδή, για τα μεγάλα παιχνίδια μας, δεν έχουμε πια παρά μόνο τους λετριστές.

Ωγκύστ Ανγκλές
(*Confluences*, νέα σειρά, No 11, 1946)

Θα στερηθούμε λοιπόν τον πλήρη και ολοκληρωτικό λετρισμό;

Ετιάμπλ
(*Temps Modernes*, No 43, 1949)

Δεδομένου ότι λίγοι άνθρωποι είναι σε θέση να διεισδύσουν στα μυστικά των λετριστών, η αίσθησή γι’ αυτά δεν έχει σημασία.

Πανγκλός-Γκαξότ
(*Nice-Matin*, 1954)

Άλλωστε, δεν ξέρω αν το πέρασμά τους από τους τομείς που με απασχολούν υπάρχει πραγματικά, και αν δεν εξαναγκαζόμαστε να δώσουμε υπόσταση σε αυτή την ομάδα μέσα από τα κείμενά μας... Κανένα βιβλίο δεν επισημαίνει το πέρασμά τους.

Ιζού (II)
(*Enjeu*, No 2, 1954)

Η μορφή μιας πόλης αλλάζει πιο γρήγορα

Η καταστροφή της οδού Σωβάζ, που επισημάνθηκε στο τεύχος 7 του *Potlatch* (Αύγουστος 1954), είχε ξεκινήσει γύρω στις αρχές του 1954 από διάφορες ιδιωτικές εταιρείες. Το έδαφος που την χώριζε από την όχθη του Σηκουάνα καλύφθηκε σύντομα από παράγκες. Το 1955, οι υπηρεσίες των Δημόσιων Έργων αναμίχθηκαν με απίστευτο μένος, φτάνοντας μέχρι το σημείο να κόψουν την οδό Σωβάζ λίγο μετά την οδό Φούλτον για να

κατασκευάσουν ένα μεγάλο κτίριο – σχεδιασμένο για την Ρ.Τ.Τ. – που καλύπτει περίπου το ένα τέταρτο του μήκους της παλιάς οδού Σωβάζ. Αυτή δεν φτάνει σήμερα παρά μέχρι τη λεωφόρο Γκαρ. Καταλήγει στις αρχές της οδού Φλαμάν.

Το πιο όμορφο τμήμα της πλατείας των Ξένων Αποστολών (βλ. *Potlatch* No 16) στεγάζει αυτόν τον χειμώνα ένα πλήθος προκατασκευασμένων ρυμουλκούμενων που θυμίζουν τις βρωμιές του αβιά Πιέρ.

Επιπλέον, η συνεχής κίνηση που μεταφέρει τα τελευταία τέσσερα χρόνια την περιοχή των διασκεδάσεων (;) της Αριστερής Όχθης επεκτείνοντάς την στα ανατολικά της λεωφόρου Μισέλ και προς την κατεύθυνση της Μοντάν-Ζενεβιέβ παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. Σήμερα, η Μοντάν-Ζενεβιέβ περιβάλλεται από διάφορα ιδρύματα εγκατεστημένα στην οδό Ντεκάρτ. Το ψυχογεωγραφικό ενδιαφέρον αυτών των τριών σημείων θεωρείται επομένως αισθητά χαμηλότερο, ιδίως για τα δύο πρώτα που ουσιαστικά δεν αξίζουν πια το ταξίδι.

Αντιφάσεις της λετριστικής διεθνιστικής δραστηριότητας

Δεν έχουμε τίποτα κοινό εκτός από την επιθυμία για παιχνίδι, αλλά αυτή μας οδηγεί μακριά. Οι πραγματικότητες για τις οποίες μας είναι εύκολο να συμφωνήσουμε είναι ακριβώς εκείνες που τονίζουν την αναγκαστικά εφήμερη όψη της θέσης μας: είναι πολύ αργά για να κάνουμε τέχνη· και λίγο νωρίς για να κατασκευάσουμε συγκεκριμένα καταστάσεις κάποιας ευρύτητας· η αναγκαιότητα της δράσης δεν χωράει καμία αμφιβολία.

Ο καθορισμός και η τήρηση μιας πλατφόρμας δράσης θεμελιωμένης στις ανησυχίες που μας αρμόζουν προσκρούουν διαρκώς σε δύο παρεκκλίνουσες τάσεις με αντίθετα κίνητρα.

Μερικά άτομα ολισθαίνουν ξανά σε μια καλλιτεχνική προοπτική, την οποία ίσως δεν είχαν εγκαταλείψει ποτέ – και δεν μας ενδιαφέρει ότι οι καλλιτεχνικές αντιλήψεις τους περιλαμβάνουν στην πραγματικότητα ένα μεγάλο μέρος των αντικαλλιτεχνικών στοιχείων που προσκόμισαν οι διαδοχικές μόδες του πρώτου μισού του αιώνα – , ομολογώντας έτσι μια ανικανότητα επίλυσης των πραγματικών προβλημάτων τους. Ανάμεσά μας, η λεγόμενη μεταγραφική προπαγανδιστική δραστηριότητα εξυπηρέτησε μέχρι σήμερα περισσότερο αυτή τη θλιβερή χρήση παρά οτιδήποτε άλλο.

Μια άλλη μερίδα, που περιλαμβάνει μερικές φορές τους πιο προχωρημένους στην αναζήτηση μιας καινούριας συμπεριφοράς, φαίνεται να καθοδηγείται από την επιθυμία για το άγνωστο, για το μυστήριο πάση θυσία – και, μόλις που χρειάζεται να το επισημάνουμε, από μια ασυνήθιστη φιλοσοφική ανοησία – με διάφορες αποκρυφιστικές απολήξεις που συγγενεύουν ακόμα και με τη θεοσοφία. Η ανάλυση και κατάπνιξη αυτής της τελευταίας τάσης μάς οδήγησαν να θέσουμε εγκαίρως τέρμα στη σχετική πολιτική ελευθερία που είχαμε αναγνωρίσει αμοιβαία μέχρι εκείνη τη στιγμή, στην αόριστα αναρχίζουσα κοινή επαναστατική βάση, που αποτέλεσε γόνιμο έδαφος για τα χειρότερα

θεωρητικά λάθη, ιδίως ενάντια στην υλιστική ψυχογεωγραφία, και ακόμα ενάντια σε κάθε συνεπή καταστασιακή στάση.

Είναι βέβαιο ότι κάθε κρίση που κατέληξε στην εξάλειψη μιας από αυτές τις τάσεις είχε ως αποτέλεσμα να ενισχύσει την άλλη σε κάποιο βαθμό ή, σε κάθε περίπτωση, μια τρίτη πιο γενικά συμμεριζόμενη στάση, εκείνη μιας διανοητικά βολικής αδράνειας ικανής να εκδηλώνεται το πολύ-πολύ με κάποιες λεκτικές υπερβολές ή, σπάνια, με κάποια φιλονικία. Πιστεύουμε ότι αυτές οι πρακτικές παρέχουν στον αντιλετρισμό σοβαρότερα επιχειρήματα από αυτά που βρίσκει στον αναθερμασμένο αισθητισμό ορισμένων από τους παλιούς συντρόφους μας πριν το 1952, των οποίων η στάση έκτοτε είναι ολοφάνερα παράλογη.

Εξάλλου, όπως αυτά τα τεχνάσματα μιας νεοκαντιανής αισθητικής δεν αφορούν πια κανέναν, έτσι και η άρνηση που απέχει από τη γραφή και από κάθε μορφή έκφρασης, την οποία βλέπουμε να αναπτύσσεται σε ορισμένους κύκλους που έχουν έρθει πρόχειρα σε επαφή με τις δημοσιεύσεις μας, αποτελεί μια ανέντιμη και αντιδραστική παραίτηση. Ορισμένοι καλλιτέχνες, που καταπιάνονταν εδώ και πολύ καιρό με τα άγονα προβλήματα ενός εξαντλημένου τομέα, πιστεύουν ότι καινοτομούν αποκηρύσσοντάς τα ξαφνικά. Προφανώς αυτός που είναι ανίκανος να επινοήσει, δηλαδή να συμμετάσχει στην επινόηση μιας ανώτερης δραστηριότητας, θα ήταν καλύτερο να παραμείνει στις προηγούμενες δραστηριότητές του θέτοντάς τις, για παράδειγμα, στην υπηρεσία εκλογικών επιταγών.

Οι αμήχανοι διανοούμενοι που λένε ότι θα γίνουν χτίστες ή ξυλοκόποι, ή το κάνουν πραγματικά για μερικές εβδομάδες, επιχειρούν απλώς μια μεταφορά, η οποία αντιστοιχεί στο επίπεδο της συνείδησης που φαντάζονται ότι κατέχουν, της πιο απεχθούς θρησκευτικής μεταστροφής. Αυτά τα απορρίμματα είναι φυσιολογικά, καθώς πολύ λίγα άτομα είναι διατεθειμένα αυτή τη στιγμή να ασχοληθούν με τις έρευνές μας, και ακόμα λιγότερα είναι προικισμένα με τις ελάχιστες απαιτούμενες ικανότητες. Δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι μια ριζική αλλαγή των αναγκών και των προοπτικών οδηγεί εδώ, όπως και σε κάθε άλλον κλάδο της οικονομίας, σε αρκετά μεγάλες απώλειες ειδικευμένου προσωπικού.

Πρέπει, ωστόσο, να φτάσουμε στη διαλεκτική επίλυση των συγκρούσεων που χαρακτηρίζουν τη σημερινή περίοδο, χωρίς να παραβλέψουμε καμία πτυχή της αλλαγής της ζωής.

Σε αυτούς που μπορούν να ικανοποιούνται με τις απολαύσεις που θα τους παραχωρήσει η συνέχιση της τωρινής κατάστασης πραγμάτων στη διανόηση και στα ήθη· σε αυτούς που δεν μπορούν να υπεραμυνθούν της αγάπης για τις σχέσεις τους, τον Ανρί Μισό ή την οικογενειακή ζωή – δεν έχουμε τίποτα να πούμε.

Ερχόμαστε

Μια εταιρεία του Λος Άντζελες ειδικεύεται στην κατασκευή “σπιτιών που ταιριάζουν με την προσωπικότητα”. Για οικογένειες “εξωστρεφείς” ή “εσωστρεφείς” κατ’ επιλογή. Οι τιμές κυμαίνονται από μερικές χιλιάδες δολάρια μέχρι 180.000 για το αυθεντικό “Ιρλανδικό κάστρο”. (*Paris-Press* της 14/12/1955, παραθέτοντας από το *Newsweek*.)

Επίσημη διάψευση

Δεν είναι αλήθεια ότι ο εκδότης Ζυλιάρ διαπραγματεύτηκε με λητριστές την ενδεχόμενη προμήθεια πλαστών λογοτεχνικών έργων σε μεγαλύτερη κλίμακα από τα προηγούμενα, προκειμένου να τα αποδώσει και πάλι σε νεαρά κορίτσια.

Μην πλαστογραφείτε τους λητριστές

Φημολογείται ότι μια λανθάνουσα ομάδα λογοτεχνών έξω από τη Γαλλία, υποκινούμενη από το ίδιο φλογερά εχθρικό ενδιαφέρον που προσελκύουμε σχεδόν πάντα στους κύκλους αυτού του είδους, προετοιμάζει εδώ και πάνω από τρεις μήνες την έκδοση ενός πλαστού τεύχους του *Potlatch*. Στην περίπτωση που τα συνδυασμένα μέσα αυτών των μωροφιλόδοξων φτάσουν σε κάποιο αποτέλεσμα, παρακαλούμε τους επιστολογράφους μας που θα έρθουν σε επαφή με αυτή την έκδοση να μας την προωθήσουν άμεσα, έτσι ώστε το φαινόμενο να παραμείνει μοναδικό.

Το *Potlatch* αποστέλλεται σε ορισμένες από τις διευθύνσεις που κοινοποιούνται στη σύνταξη.

Όλα τα κείμενα που δημοσιεύονται στο *Potlatch* μπορούν να αναπαραχθούν, να αντιγραφούν ή να παρατεθούν εν μέρει χωρίς καμία ένδειξη προέλευσης.

ΜΗ ΣΥΛΛΕΓΕΤΕ ΤΟ POTLATCH, Ο ΧΡΟΝΟΣ ΔΟΥΛΕΥΕΙ ENANTION ΣΑΣ.

Σύνταξη: οδός Μοντάν-Ζενεβιέβ 32, Παρίσι 5^ο διαμέρισμα.